

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry:n järjestölehti

1
2014

Riitta-mummun ihana isovanhemmuus
Kolme poikaa ja koira uusperheessä

Sisältö

Pääkirjoitus: Mietteitä vuoden alkajaisiksi.....	3
Maailman tärkeimmässä virassa.....	4
Talouden raamit ja haasteet.....	7
Silmätautien läntinen poliklinikka Helsingin Lauttasaassa.....	8
Kuulumisia vammaistutkimuksen kentältä.....	10
Www-sivut uudistuivat.....	11
Kokemuksia kirjoittamisesta ja ympäröivästä maailmasta.....	12
Uusia julkaisuja: Lasketteluhaptiisit.....	13
Kuinka saadaan kynnyksien käyttöön matalammaksi?.....	14
Liisa Kauppiselle YK:n ihmisoikeuspalkinto.....	16
Ihmeellinen tietokone.....	18
MillaMagia: Uusioperheen uusiin Östeeni.....	19
Sokeain Ystävät ry:n palkitsemat.....	20

Kannen kuvassa **Milla Päiväniemi** kolmen poikansa kanssa. Kuvan otti Apuvälinemessuilla **Kalle Kiviniemi**. **Paula Valmisen** tietokoneen apuvälineohjelmat eivät toimi ja siksi hänen ValmisPaula-kolumniaan paikkaa tällä kertaa MillaMagia kertomuksella uusperheen arjesta.

Tuntosarvi nro 2/2014 ilmestyy viikolla 8. Aineisto 24.1. mennessä.

TUNTOSARVI
40. vuosikerta
ISSN 0358-2280

Julkaisija
Suomen Kuurosokeat ry.

Taitto
Tuija Wetterstrand

Päätoimittaja
tiedottaja Tuija Wetterstrand,
p. 040 753 2026, s-posti:
tiedotus@kuurosokeat.fi.

Toimitusneuvosto
Esko Jäntti (puheenjohtaja), Ulla Kungas, Paula Valminen, Ari Suutari, Jaakko Evonen (sihteeri) ja Tuija Wetterstrand.

Hinta
Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona ja/tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen kooste Känfelsprödet ilmestyy 4 kertaa vuodessa isokirjoituksella.

Tilaukset ja osoitteenmuutokset
Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, p. 040 778 0299, s-posti:kuurosokeat@kuurosokeat.fi. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00-15.45.

Painopaikka
Oriveden Kirjapaino.

Toimituksella on oikeus käyttää lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla www.kuurosokeat.fi.

Mietteitä vuoden alkajaisiksi

Nyt kun uusi puheenjohtajan toimikausi on alkanut vuoden 2014 alusta, on aika pysähtyä hetkeksi ja katsoa menneeseen sekä tulevaan. Paljon on tapahtunut viime vuonna ja varsinkin siitä, kun vuonna 1999 tulin ensi kertaa mukaan Suomen Kuurosokeat ry:n hallitukseen.

Juhlapyhien jälkeen toiminta pyörittää jälleen täysillä käyntiin. Ensin on hallintotyöryhmän kokous, loppukuusta kokoontuu hallitus. Helmi-maaliskuussa tehdään päätöksiä Toimintakeskuksen rakennushankkeesta ja Kelan tarjouksista, sopeudutaan hankintalain muutokseen, ja paljon muuta. On tulossa mielenkiintoinen vuosi ja varsinkin tämä lähitulevaisuus.

Toimintaympäristömme muuttuu nopeasti. Meidän pitää olla entistä herkempiä tunnistamaan heikotkin muutossignaalit ja kun ne on tunnistettu, niihin pitää reagoida heti. Tämä vaatii organisaatiolta ja sen jäseniltä joustavuutta, nopeutta ja ketteryyttä.

Jatkuvasti on kiinnitettävä huomiota meidän kuurosokeiden oikeuksien toteutumiseen. On varmistettava, että äänemme kuuluu yhä paremmin niin omassa järjestössä kuin muuallakin yhteiskunnassa. On seurattava uusien lakien ja lakimuutosten valmisteluja, annettava lausuntoja ja tehtävä vaikuttamistyötä yhdessä muiden järjestöjen kanssa. Pienenä järjestönä emme yksin pärjää, yhteistyötä on tehtävä.

Meidän suurin vahvuutemme on kuitenkin siinä, että muistamme koko ajan miksi olemme järjestönä olemassa: Olemme kuurosokeaa ihmistä varten. Paino erityisesti sanalla I-H-M-I-N-E-N. Tämä on meidän toimintamme sekä aatteellinen että toiminnallinen perusta ja olemme tässä ainoa koko Suomessa.

Toivotan kaikille oikein toimeliasta ja tasapainoista loppuvuotta 2014.

Seppo Jurvanen
puheenjohtaja ◆

Maailman tärkeimmässä virassa

Keittiön ilmoitustaululle on magneeteilla kiinnitetty kesäinen kuva pienestä Toivosta ja Riitta-mummusta keinueläimen selässä. ”Toivo otti minua kädestä kiinni ja vaati mukaan, ei siinä auttanut kuin totella”, Riitta hymähtää.

Teksti ja kuvat: Tuija Wetterstrand

Riitta Ruissalosta tuli isoäiti 4,5 vuotta sitten, kun hänen vanhimman lapsensa **Markon** poika **Toivo** syntyi. Tuplamummu Riitasta tulee helmikuussa kun Toivo saa pikkuveljen tai -siskon.

- Minulta kysyttiin, että miksi haluan itseäni kutsuttavan ja halusin ilman muuta olla mummu.

Riitta-mummu on nauttinut isovanhemmuudesta valtavasti ja kutsuu sitä maailman tärkeimmäksi virak-

si. Toivo on ollut jo monia kertoja mummun luona yksin yökylässä. Silloin touhutaan yhdessä kaikenlaista kivaa.

Riitan kuulonäkövamma asettaa kuitenkin tietyt rajat tekemiselle.

- Kotona pärjään Toivon kanssa kaksistaan, mutta ulos mentäessä pitää aina olla joku kolmas mukana. Se on tilanteesta riippuen tulkki, henkilökohtainen avustaja tai joku läheinen, usein nuorin tyttäreni **Minna**. Kesäisin teemme ainakin yhden pidemmän retken. Viime

kesänä kävimme Puuhamaassa ja kotieläinpuistossa.

Riitta-mummun kotona leikitään kauppaa, pelataan korteilla, luetaan kirjoja, heitellään palloa ja pidetään neppisautokilpailuja. Ihan niin kuin kenen tahansa lapsenlapsensa kanssa viihtyvän mummun luona. Riitta Ruissalo on kuitenkin joutunut miettimään leikeille omia luovia ratkaisuja.

- Pekka-pelikortteihin hankin muovitaskut ja kirjoitin pistekirjoituskooneella kontaktimuoville merkinnän, mikä kortti on kyseessä. Avustajan kanssa leikkasimme muovitaskut sopivan kokoisiksi ja liimasimme pistemerkinnyt paikoilleen.

Pekka-pelissä yritetään kerätä mahdollisimman monta perhettä ja välttää Pekka-korttia. Jokaiseen kortti-perheeseen kuuluu isä, äiti, poika ja tytär. Koska perheiden nimet ovat niin pitkiä, että ne eivät mahtuisi pistekirjoituksella kokonaan korttiin, niin Riitta käyttää itse kehittelemiään lyhenteitä.

- Esimerkiksi Leipuri Limpun kortti on merkitty pistekirjaimilla ll ja hänen vaimonsa llv. Pojalla on kirjain l ja sen jälkeen kaksi pistettä alakain, tyttöjä merkitsevissä korteissa pisteet ovat vierekkäin.

Pistekirjainlyhenteitä enemmän

Yhteisiä pelejä ja leluja. Pekka-kortit ovat muovitaskuissa ja merkitty pistekirjaimilla, muistipelin paloissa on kohomerkinnät. Joulumyyjäisistä Riitta hankki Muumi-sorminuket, koska Toivo tykkää Muumeista.

muistamista vaatii muistipeli, jonka kuvapaloihin Riitta Ruissalo liimasi Apuvälinepalvelu Aleksintuvalta hankkimansa kohomerkinnät.

- Muistipelin paloja täytyy välillä kerrata, että mikä merkintä tarkoittaa mitäkin eläinkuvaa. Toivo tietenkin näkee kuvat, mutta minun on yritettävä kerätä kuvapareja kohomerkintöjen perusteella.

Kauppaleikissä käytössä ovat erikokoiset purkit ja purnukat, joita taloudessa tyhjenee. Maitopurkki, jogurttipurkki, pesuainepullo ynnä muut selviävät tunnustelemalla, niihin ei kohomerkintöjä tarvita.

– Kauppaleikeissä Toivo haluaa aina olla kauppias.

Riitta-mummu ja Toivo lukevat yhdessä kirjoja, joissa on äänikirjalevy mukana. Riitta merkitsee klemmarilla kirjan oikean yläkulman, että osaa pitää kirjaa oikeinpäin kun Toivo istuu sylissä.

Pallotteluun käytetään isoa rantapalloa ja Muumipalloa, joista mummi saa helposti kopin. Neppisautokilpailuja käydään eteisen suoralla.

- Toivo on ollut aina erityisen kiinnostunut autoista. Hän tietää varmasti jo kaikki merkit.

Toivo on kiinnostunut myös kirjoista. Yhteisiä lukuhetkiä varten Riitta on itse hankkinut ja kirjastosta lainannut satukirjoja, joiden mukana tulee myös äänikirja.

- Toivo ei jaksa pelkästään kuunnella satuja, lukiessa pitää olla kirja, josta hän katsoo kuvat. Yhdessä lukemista helpottaa se, että äänikirjoissa on pieni merkkiääni silloin, kun pitää kääntää sivua. Harmi, että valikoima tällaisissa kirjoissa on niin pieni, että melkein kaikki olemme jo lukeneet.

Mummun täytyy tietenkin pitää kirjaa oikeinpäin. Sitä varten Riitta merkitsee klemmarilla kirjan oikean yläkul-

man. Jos kirja on kaksiosainen, niin toisen osan klemmari on pienempi.

- Kyllähän tämä erilaisten leikkien keksiminen ja muistaminen on melkoista dementiantorjuntaa, Riitta naurahtaa.

Kun Toivo tulee mummulle yökylään, niin silloin keskitytään olemaan vain kaksistaan, eikä tehdä mitään muuta. Yöt poika nukkuu seinän puolella ja Riitta pitää poikkeuksellisesti kuulolaitteet korvissa ja päällä koko ajan koska haluaa kuulla jos Toivo herää tai näkee paha unta.

Riitta ei osaa sanoa, kuinka hyvin Toivo ymmärtää sen, että mummulle on kuulonäkövamma. Riittaa itseään harmittaa se, että hän ei näe, minkä näköinen pojanpoika on.

- Tunnetilat kuulen äänestä, mutta Toivon kasvot haluaisin kuitenkin nähdä. ◆

Talouden raamit ja haasteet

Teksti: Seppo Jurvanen

Tämän vuoden taloudellisista resursseista tiedämme nyt, että emme saaneet RAY:ltä hakemiamme projekteja emmekä myöskään rahoitusta henkilöstöjohtajan toimen perustamiseen. Ei siis mitään uutta toimintaa.

Joudumme toimimaan suurin piirtein vuoden 2013 rahoitustasolla, vaikka kaikki kustannukset nousevat. Taloudenpidossa pitää olla tarkkana, että palveluiden tuottamiseen ja muuhun toimintaan riittää rahoitus. Kelan maksamat kuntoutuspalvelut pyörivät vielä tänä vuonna entiseen tapaan, mutta yksilölliset kuntoutuskurssit kilpailutetaan tämän vuoden keväällä vuosiksi 2015-18. Työtä riittää, kun Kelan standardit tiukkenevat ja muuttuvat koko ajan.

Kuntoutus on suuri ja tärkeä osa toimintaamme ja se on järjestöme vuosien 2014 ja 2015 teemana. Kuntoutuksessa erityisenä haasteena on kuntoutustoiminnan talouden vakauttaminen ja toiminnan saaminen kannattavaksi sillä tavalla, ettei syntyisi suuria vuosittaisia heilahdeluja taloudessa. Yleisestikin koko

toiminnan rahoituspohjan laajentaminen, toiminnan monipuolistaminen, sen kehittäminen ja turvaaminen pitkällä tähtäimellä ovat tärkeitä. Seuraavat kaksi vuotta ovat erittäin ratkaisevia tässä suhteessa.

Koko toiminnan suurimpana haasteena näen ympäristön koko ajan nopeutuvan muutoksen. Tuore esimerkki nopeasta muutoksesta on RAY:n tulkinta siitä, että sopeutumisvalmennuskurssit pitää vuoden 2014 alusta kilpailuttaa. Jos kilpailutusta ei ole tehty, RAY:n avustusta ei kursseihin saa. Näillä näkymin kaksi vuoden ensimmäistä aluesihteeritoiminnan kurssia joudutaan perumaan ennen kuin kilpailutus saadaan tehdyksi seuraavien kurssien osalta. Kuvaaava reagointitarpeen nopeudelle on, että varma tieto tästä hankintalain tulkinnasta saatiin vasta viime vuoden joulukuun alkupuolella.

Meidän pitää varautua siihen, että hankintalakia ja sen vaatimaa kilpailutusta ruvetaan soveltamaan muussakin RAY:n avustamassa toiminnassa kuin sopeutumisvalmennuksessa. Jatkossa on oltava entistä tarkempi toimintaa ja sen rahoitusta suunniteltaessa. ◆

Silmätautien läntinen poliklinikka Helsingin Lauttasaassa

Kuulonäkövammaisten kuntoutusohjaaja Niina Hännisen työhuone on A-rapun neljännessä kerroksessa.

Teksti ja kuvat: Tuija Wetterstrand

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin (HUS) kuuluva Silmätautien läntinen poliklinikka muutti omiin tiloihinsa Lauttasaaren Gyldenintielle viime vuoden elokuussa. Aikaisemmin samat toiminnot olivat Meilahden ja Jorvin sairaalan yhteydessä. Silmätautien läntinen poliklinikka on osa Hyksin Silmätautien klinikkaa, jonka alueita ovat Espoo, Helsinki, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi ja Vantaa.

Lauttasaaren toimipisteeseen on sijoitettu osa päiväkirurgisista toimenpiteistä, verkkokalvopoliklinikka sekä silmätautien kuntoutuspo-

liklinikka. Isot leikkaukset tehdään edelleen Meilahdessa.

Lauttasaaren Gyldenintien tiloihin muutti myös kuulonäkövammaisten kuntoutusohjaaja **Niina Hänninen**. Hänen työhuoneensa sijaitsee silmätautien kuntoutuspoliklinikan tiloissa A-rapun neljännessä kerroksessa.

- Joskus on tullut sekaannuksia kahdessa paikassa toimimisesta. Esimerkiksi näkökenttätutkimukset tehdään Meilahdessa, mutta jatkotutkimukset voivatkin olla Gyldenintiellä. Haaveissa on tietenkin saada yksi iso silmäsaairaala, mutta se ei

Gyldenintie 2A:n sisäänkäynti, infotaulu ja kohomerkinöin merkitty laite.

taida toteutua vielä moneen vuoteen, Niina Hänninen sanoo.

Kuulokeskus sijaitsee edelleen samoissa tiloissa Meilahdessa ja Niinalla on siellä vastaanotto kerran viikossa.

Kulku Gyldenintiellä on vielä tämän vuoden ajan hankalaa, koska aivan poliklinikan viereen louhitaan uuden länsimetron tunnelia.

- Länsimetron pitäisi alkaa liikennöidä vuoden 2015 lopulla ja silloin tänne pääsee hyvin helposti, metrolla melkein suoraan ovelle. Nytkin melko lähelle pääsee usealla bussilla. Takseja voi etukäteen varoittaa tietyömaasta, Niina muistuttaa.

Silmätautien läntisen poliklinikan tiloissa toimi aikaisemmin yksityinen Suomen Terveystalo, joten monelle asiakkaalle paikka on entuudestaan

tuttu. Vaikka tilaa on nyt paremmin kuin Meilahdessa, niin aina löytyy parannettavaa. Hissiä ei ole saatu puhuvaksi ja monet kohomerkinöistä ovat vielä toteuttamatta.

- Minä tulen tarvittaessa alakertaan vastaan, jos asiasta sovitaan etukäteen, Niina lupaa.

- Muutoin vastaanotoille tullaan aina ilmoittautumisen kautta. Tiedoksi vielä, että jokaiseen kerrokseen pääsee vain ovisummeria painamalla. Ovisummeri on merkitty punaisilla kohotarroilla. Ovi avautuu automaattisesti painamisen jälkeen, tämän jälkeen on ilmoittautumisen vuoro.

HUS/Silmätautien läntinen poliklinikka/Silmätautien kuntoutuspoliklinikka Gyldenintie 2 A, 4krs , Lauttasaari, 00200 Helsinki. Postiosoite: PL 221, 00029 HUS. ♦

Kuulumisia vammaistutkimuksen kentältä

Professori Simo Vehmas. Kuva: Linda Tammisto/Helsingin yliopisto.

Teksti: Jaakko Evonen

Helsingin yliopistossa alkoi viime elokuussa vammaistutkimuksen professuuri, joka on kestoaltaan viisivuotinen. Professuurin perustamista ovat rahoittaneet vammaisjärjestöt. Vammaistutkimuksen professorina toimii kasvatustieteiden tohtori **Simo Vehmas**, joka työskentelee nykyisin Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden laitoksella. Tuntosarven toimitus vieraili Vehmoksen luona Helsingin yliopistolla ja kyseli vammaistutkimuksen ajankohtaisia kuulumisia.

Professori Vehmoksen mukaan ajankohtaisia teemoja vammaistutki-

muksessa ovat tällä hetkellä saavutettavuus, esteettömyys ja vammaisten työllistymiskysymykset. Tärkeitä seikkoja ovat myös vammaisten sosiaalinen asema, osallisuus yhteiskunnassa ja kuntoutus. Teemat ovat laajoja, koska yksittäiseen vammaisryhmään ei ole mahdollista perehtyä perin pohjin johtuen siitä, että vammaisryhmiä on paljon.

Parhaillaan ohjelmassa on vammaistutkimuksen oppiaineen kokonaisuuden suunnitteleminen ja projektien hakeminen. Vehmoksen mukaan monet oppilaat ovat osoittaneet kiinnostusta alaa kohtaan. Hän kertoi kuulleensa ”kentältä”

toiveita, että oppiaine saisi tulevaisuudessa jatkoa.

Tänä syksynä Vehmas on vierailut useissa tilaisuuksissa ja seminaarissa puhujana sekä tutustunut vammaistutkimukseen Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa. Hän on ollut yhteydessä alan tutkijoihin muissa Pohjoismaissa. Työhön kuuluu myös esimerkiksi gradujen ja väitöskirjojen lukemista.

Yliopistomaailmassa on omat haasteensa. Vehmas mainitsee esimerkkinä tutkimusrahoituksen, sillä

rahoituksen hankkiminen ja saaminen voi olla vaikeata. Byrokratiasta johtuen hakemusten käsittelyssä voi myös kestää aikaa. Toisaalta kansainvälistyminen luo omat haasteensa, sillä nykyisin monet tutkimusraportit kirjoitetaan englanniksi.

Vehmaksella on toiveita lähitulevaisuuden suhteen. Hän toivoo vammaisjärjestöjen ja yliopistomaailman välisen yhteistyön lisääntyvän ja että alan parissa työskentelee kahdesta kolmeen aktiivista tutkimusryhmää. ♦

Www-sivut uudistuivat

Suomen Kuurosokeat ry:n uudet www-sivut avautuivat joulukuussa vanhassa osoitteessa www.kuurosokeat.fi. Sivut on toteutettu Hannatar-julkaisujärjestelmällä ja niiden uudistuksesta vastasi **Katriina Ekola**. Palautetta otetaan mielellään vastaan joko suoraan osoitteeseen tiedotus@kuurosokeat.fi tai www-sivuilla löytyvän palaute-lomakkeen kautta. ♦

Kokemuksia kirjoittamisesta ja ympäröivästä maailmasta

Teksti: Eila Särkimäki

Minulla on vaikeuksia kuulla ja nähdä. Nykyisin onneksi voidaan entistä paremmin huomioida kuulemiseen ja näkemiseen liittyviä esteitä. Tietotekniikka apuohjelmien ja erilaiset kuulon ja näön apuvälineet auttavat monissa käytännön asioissa ja arjessa selviytymisessä. Lakisääteinen tulkkauspalvelu on merkittävä parannus kuulovammaisten osallistumisen mahdollistamiseen yhteiskunnassa. Sujuva kommunikointi edellyttää, että meillä on monipuolisia kokemuksia ympäröivästä ääni- ja kuvamaailmasta. Tulkkauspalvelu edistää tiedonsaantia ja erilaiset tulkkausmenetelmät auttavat täysin kuurosokeata saamaan tietoa ja osallistumaan. Kanssakulkijoilla on myös entistä enemmän tietoa erilaisten ihmisten kohtaamisesta.

Taustamelu ja samanaikaisesti puhuminen ovat apuvälineistä huolimatta edelleen kuulemista häiritseviä asioita. Kasvotusten on usein luotettavampaa toimia kuin tietokoneen välityksellä. Kuuleminen vaatii keskittymistä. Havainnollistaminen kuvailun avulla pitää tilanteissa mukana kun oma näkökyky ei muuten riitä.

Luen ja kirjoitan mielelläni. Kuuntelen äänikirjoja ja kirjoitan tietokoneella. Tietokoneen käyttämisessä tarvitsen apua. Tykkään leikkiä sanoilla ja tahdon ilmaista asioita eri tavoin. Aiheita pulpahtaa mieleen - missä vain. Kirjoittaminen vaatii asiaan paneutumista. Pohdin ja analysoin erilaisia asioita arjessa touhutessani ja kirjoitan mietteeni sitten tietokoneella. Kirjoitan var-

sinkin kuurosokeuteen liittyvistä kokemuksistani, jotka ovat mielenkiintoisia, joskin vaikeita asioita. Kirjoittaessa joudun käsittelemään omaan vammaisuuteeni liittyviä kielteisiä tunteita. Usein on vaikea päättää, mitä sanaa tai lausetta käyttäisin. Palaan kirjoittamaani mielelläni monta kertaa uudestaan ja muokkaan sitä.

Olen kirjoittanut runoja kuurosokeiden runokokoelmaan. Runokirjaa varten työstin runojani niin, että lähetin niitä sähköpostitse luettavaksi ja sain palautetta niistä. Oli tärkeää saada kannustavaa palautetta.

Pelkäsin
etten olisi
siellä - joukossa
missä muutkin
kuulemattoman tuska
ja yksinäisyyden pelko
sietämätöntä.

Tahtoisin tietää
oletko siinä
- läsnä
kukaan ei vastaa
vaikka kuinka utelen
en jaksa en.
kaikki ovet suljettuna.

Kirjoitus on alun perin ilmestynyt Kirjallisuusterapia-lehden numerossa 2/2013. ◆

Uusia julkaisuja: Lasketteluhaptiisit

Jaana Engblom, Rimma Joenperä ja Riitta Lahtinen ovat kirjoittaneet opaskirjan, jossa esitellään lasketteluun soveltuvia sosiaalisia pikaviestejä. Lisäksi opaskirjassa havainnollistetaan, miten kuvailua voidaan käyttää kommunikaation tukena laskettelussa. Jaana Engblom ja Rimma Joenperä harrastavat lasketteluja ja tekevät vapaaehtoistyötä opaslaskijoina ja ohjaajina soveltavan alppihiihdon yhdistyksessä Iloski ry:ssä Turussa. Riitta Lahtinen on tutkinut sosiaalishaptista kommunikaatiota ja on tehnyt aiheesta väitöstutkimuksen.

Opaskirjan julkistamistilaisuus 13.12.2013 oli samalla Engblomin ja Joenperän näyttötutkintotilaisuus, jossa he suorittavat näkövammaistaitojen ohjaajan erikoisammattitutkintoa (haptiikan, kosketusviestien ja kuvailun käytön ohjaus).

Opaskirja on luettavissa pdf-muodossa Suomen Kuurosokeat ry:n kotisivuilta linkkien [Palvelut](#) ja [Kommunikaatiopalvelut](#) kautta. ◆

Kuinka saadaan kynnys tulkkauspalvelun käyttöön matalammaksi?

Teksti: Marika Kangas ja Jenni Paanala

Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta tuli voimaan 2010. Lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön mahdollisuuksia toimia yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Kelan järjestämiä tulkkauspalveluita käyttää noin 5200 asiakasta, joista kuulonäkövammaisia on noin 300. Tulkkauspalvelua myönnetään opiskeluihin, työelämään, asiointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen, harrastamiseen, virkistykseen ja ulkomaan matkoille. Kuulonäkövammaisella on oikeus saada tulkkauspalvelua vähintään 360 tuntia kalenterivuodessa, ja tulkkaukseen heille kuuluu myös opastus ja kuvailu. Lähtökohdat tulkkauspalvelun käytölle ovat selkeät, mutta palvelun käytön aloittaminen voi silti olla vaikeaa. Kuka on tulkki, mitä hän voi tehdä, miten tulkki tilataan ja miten arvioidaan tilausaika?

Helsingissä liriksessä järjestettiin 12.–15.3.2013 Suomen Kuurosokeat ry:n sopeutumisvalmennuskurssi nimeltään Arki sujumaan tulkin kanssa. Tarkoituksena oli

kartoittaa arkielämän tilanteita, joissa voi käyttää tulkkia sekä miettiä tulkkauspalvelun ja henkilökohtaisen avun eroja. Lisäksi tavoitteena oli psykologin avulla käydä läpi muutosprosessia, jotta tulkkauspalvelun käytön aloitus helpottuisi. Kuurosokeita osallistujia ja heidän omaisiaan kurssilla oli yhteensä 11. Lisäksi kuurosokeita luennoitsijoita ja ohjelman vetäjiä kävi kurssilla viisi. Kurssi toteutettiin aluesihteeripalveluiden, kommunikaatiopalveluiden ja Humanistisen ammattikorkeakoulun viittomakielentulkin koulutusohjelman yhteistyönä.

Kurssillamme oli mukana sekä vasta tulkkauspalvelupäätöksen saaneita että jo kokeneita konkareita. Tämä mahdollisti kokemusten vaihdon ja vertaistuen hyvin. Aloittelijoiden mielestä omien vammojen ja avun tarpeen hyväksyminen ovat ensimmäisiä askeleita tulkkauspalvelun käyttöönotolle. Lisäksi hyvät kokemukset tulkkauspalvelusta rohkaisevat eteenpäin. Kokeneemmat tulkkauspalvelun käyttäjät kertoivat omia kokemuksiaan ja syvensivät esimerkein meidän kaikkien tietämystä tulkkauspalvelusta.

Yhteiskuvassa kurssilaisia, tulkkiopiskelijoita ja tulkkeja. Kuva: Kalle Kiviniemi.

Kurssilla vieraili myös paljon luennoitsijoita. Ohjelmassa haluttiin tuoda monipuolisesti esiin tulkkauspalvelun erilaiset mahdollisuudet. Viranomaispuolta edusti Kelan Vammaisten tulkkauspalvelukeskus ja asiakasnäkökulmaa lukuisat kuurosokeat luennoitsijat. Heiltä saimme tietää niin lain tuomat rajoitteet ja mahdollisuudet kuin käytännön tason toteutumisen. Opimme muun muassa, kuinka tulkki tilataan, mitkä ovat tulkin ammattieettiset säännöt ja miten kosketusta voidaan käyttää tulkkauksessa. Psykologi vieraili kurssillamme yhden päivän ajan.

Tulkkiopiskelijoiden kanssa kurssilaiset pääsivät harjoittelemaan tulkkauspalvelun käyttöä erilaisissa tilanteissa: ruokailuissa, ostoksilla, vieraassa ympäristössä, sauvakävelyllä ja luennoilla. Tulkkiopiskelijat puolestaan saivat kokemuksen kuurosokeiden maailmasta ja har-

joitusta erilaisista kommunikaatio-tavoista. Kurssipäivien aikana korostuivat kuvailun ja opastuksen merkitys. Kurssilaiset kehuivat, että opiskelijoiden kautta he saivat pehmeän laskun tulkkauspalvelun käyttöön. Nyt kynnyksellä tilata ja kokeilla Kelan tulkkauspalvelua on pienempi. ♦

1.1.2014 alkaen tulkkeja välittää **Kelan välityskeskus**, joka palvelee:
Ma - pe klo 7.30 - 20.00
La klo 8.00 - 15.00
Su 9.00 - 13.00
Juhlapäyhinä ja pyhien aattoina poikkeuksia aukioloajoissa.

Kuulo- ja kuulonäkövammaiset suomenkieliset asiakkaat, yhteystiedot:
puhelin: 020 634 5500
tekstiviestit: 020 634 5502
3G-puhelut: 020 634 5504
tekstipuhelin: 020 634 5501
sähköposti: kuulo.tulkkitilaus@kela.fi

Liisa Kauppiselle YK:n ihmisoikeuspalkinto

Teksti: Jyväskylän yliopisto tiedottaa 10.12.2013

Kuurojen Maailmanliiton kunniapuheenjohtaja, järjestöneuvos **Liisa Kauppinen** on ensimmäisenä suomalaisena saanut YK:n ihmisoikeuspalkinnon. Se myönnettiin hänelle kuurojen oikeuksien puolesta tehdyn elämäntyön kunniaksi.

YK:n ihmisoikeuspalkinto jaetaan joka viides vuosi menestyksekkäästä työstä ihmisoikeuksien puolesta. Palkinto luovutettiin Kauppiselle YK:n yleiskokouksessa New Yorkissa kansainvälisenä ihmisoikeuksien päivänä tiistaina 10. joulukuuta 2013.

Kauppinen on tehnyt pitkän kansainvälisen uran kuurojen oikeuksien puolesta. Hän on toiminut Kuurojen Liiton toiminnanjohtajana vuosina 1976-2006, Kuurojen maailmanliiton WFD:n puheenjohtajana 1995-2003 ja YK:n neuvonantotehtävissä 1995-2006. Kauppisen kan-

sainväliseen ihmisoikeustyöhön sisältyy myös erilaisia asiantuntija-, neuvonantaja- ja edustustehtäviä WHO:ssa, ILO:ssa ja UNESCO:ssa sekä erilaisissa vammaisalan kattojärjestöissä. Hän on myös Jyväskylän yliopiston kunniatohtori.

YK:n ihmisoikeuskomissaarin toimiston (OHCHR) kanssa tehty yhteistyö kattaa kuurojen omien edunvalvontakysymysten lisäksi vammaisten oikeudet laajemminkin sekä ihmisoikeuskysymykset yleensä, erityisesti naisten ja vammaisten naisten oikeudet.

- Vammaisten oikeuksien yleissopimus on yksi hienoimpia ihmisoikeussopimuksia, joka täydentää muita sopimuksia. Sopimuksen hengen mukaan ei ole olemassa vammaisia ja muita ihmisiä, vaan olemme kaikki erilaisia yhdenvertaisin oikeuksin, Kauppinen sanoo.

YK:n ihmisoikeuspalkinnon ensimmäinen suomalainen saaja Liisa Kauppinen on myös Jyväskylän yliopiston kunniatohtori. Kuva: Jyväskylän yliopiston kuva-arkisto.

Liisa Kauppinen kiittelee upeita yhteistyökumppaneita yhteistyöverkostoissaan vuosien aikana ja haluaa jakaa kunnianosoituksensa kaikkien kanssa.

Jyväskylän yliopiston kunniatohtoriksi Kauppinen promovoitiin vuonna 2004. ◆

Taustaa: Ihmisoikeuspalkinto

YK:n ihmisoikeuspalkinto jaetaan joka viides vuosi menestyksekkästä työstä ihmisoikeuksien puolesta. Se jaettiin ensimmäisen kerran 40 vuotta sitten ihmisoikeusjulistuksen täyttäessä 20 vuotta.

Tänä vuonna yhteensä kuusi henkilöä sai palkinnon, Kauppinen lisäksi muun muassa pakistanilainen tyttöjen koulutuksen puolestapuhuja **Malala Yousafzai**. Palkinnon luovutti YK:n apulaispääsihteeri **Jan Eliasson**.

Aikaisempien palkinnonsaajien joukossa on muun muassa **Martin Luther King** (postuumisti 1978), **Nelson Mandela** (1988) ja **Jimmy Carter** (1998).

Suomen pysyvä edustaja YK:ssa, suurlähtetilas **Jarmo Viinanen** kertoo, että tällä hetkellä Suomi korostaa YK:n ihmisoikeuksia käsittelevässä komiteassa ihmisoikeuspoliittisen toimintaohjelman mukaisesti erityisesti tasa-arvon edistämistä.

Suomella on vahva painotus naisten, vammaisten ja alkuperäiskansojen oikeuksien toteuttamiseksi.

Lähteet: www.formin.fi ja www.un.org.

Ihmeellinen tietokone

Teksti: Nimimerkki Ojoisten torppari

Aikaisemmin varasin ajan terveysasemalta tai uusin lääkereseptit niin, että kävin itse paikkaan päällä. Koska en kuule, en voi käyttää puhelinta. Kerran en päässyt terveysasemalle, mutta tarvitsin uuden reseptin. Ihmeellinen tietokone pelasti minut. Kirjoitin sähköpostia vastaanottoapulaiselle, ja kysyin että voiko lääkäri uusia reseptin suoraan apteekkiin. Näin tehtiin ja olin todella tyytyväinen.

Varasin myös polvikivun vuoksi ajan lääkärille sähköpostilla. Kerroin, että otan viitotun puheen tulkin mukaan. Tulkki helpottaa kanssakäymistä ja osaa viittoa kapeaan näkökenttääni.

Terveysasemalla oli ystävällinen ilmapiiri. Kun lääkäri kutsui minua nimelläni, hän katsoi suoraan minuun niin, että tiesin milloin oli minun vuoroni. Lääkäri esitteli minulle nuoren lääketieteen opiskelijan ja kysyi saako hän olla mukana vas-

taanotolla. Annoin luvan. Opiskelija kuunteli, kun kerroin lääkärille auto-onnettomuudessa vammautuneesta polvestani. Olin ällikällä lyöty kun hän haki suoraan tietokoneelle ortopedin lausunnon ja röntgenkuvan. Kyllä tietokone helpottaa ja nopeuttaa asioita.

Hoitava lääkäri on jo vanha tuttu, hän ymmärtää minun puhettani ja jos ei ymmärrä, niin kirjoitan paperille. Viitotun puheen tulkki kertoo minulle, mitä lääkäri sanoo. Opiskelijalle viitottu puhe oli aivan uusi asia. Hän sai hyvän oppitunnin siitä, miten suhtaudutaan vammaisiin.

On ihanaa, kun voin varata kaikki lääkäriajat sähköpostilla. Sähköposti helpottaa elämäni monin tavoin. Olen myös kiitollinen terveysasemani ystävälliselle henkilökunnalle, joka kestää tällaista vauhtimummoa. ♦

Uusperheen uusin Östeeni

Teksti: Milla Päiväniemi

Marraskuussa meille tuli uusperheemme yhteiseksi joululahjaksi koira. Tai neljäs poika, karvaveli, Östeeni - Jackrussellin-terrierillämme on monta nimeä. Oikeasti se on **Max**.

Mieheni **Kalle** lähtee jo viideltä aamulla töihin Helsinkiin. Lähtiessään hän lätkäisee minulle implantin päähän, jotta kuulen mitä Max puuhaillee. Kuudelta ollaankin jo ulkona. Tähän saakka koira on pissannut sisälle heti lenkin jälkeen. Pojat menään herättämään yhdessä, aamupala syödään yhtä aikaa, ja ennen kuin lähden itse töihin, tarkistan poikien koulureput ja nostan Maxin pois niistä.

Joka päivä pojat soittavat minulle kotiin tultuaan: Max on repinyt jotain punaista riekaleiksi, purkanut kengän tai kakkinut sinne ja tänne. Onneksi pojilla pysyy rätti kädessä. Koira osallistuu kaikkeen. Kun kokkaan se pyörii jaloissa ja nappaa

kaiken, mikä putoaa. Teen sille aina oman annoksen jauhelihaa, kanaa tai muuta sellaista ennen kuin lisään mausteet. Chilillä sivelin pöydänjalat mutta eikös tuo tykkää siitäkin! Tiskatessani Max odottelee kuppiaan takaisin lattialle kun kuvittelee, että se täytetään saman tien.

Max on myös syy siihen, jos poikien kotitehtävät ovat väärin: koira pölli kumin ja söi kynän! Kun koko perhe on saunassa, Max vinkuu oven takana.

Kalle tulee illalla kotiin seitsemän aikaan, saa vahinkoraportin ja pääsee heti lenkille. Meillä on kaikilla koiran koulutusnameja takkien taskuissa ja niillä palkitaan Maxin hienot älynyvälykset kuten paperille pissaaminen ja luoksetulo, kynsien leikkuu ja harjaamisen sietäminen nätisti.

Ja se oli muuten Kallen kylpytakki minkä Max repi riekaleiksi. Nyt hankintalistalla on uusi ompelukone jotta saan ainakin osan jäljistä korjattua. ◆

Sokeain Ystävät ry:n palkitsemat

Sokeain Ystävät ry palkitsi joulukuussa vuoden 2013 näkövammaistyöntekijänä toiminnanjohtaja **Riitta Kankimäen** Pohjanmaan Näkövammaiset ry:stä (2. vasemmalta). Tiedonvälityspalkinnon sai Perille meni -työryhmä, jonka jäsenet ovat (alkaen 3. vasemmalta) Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset ry:n puheenjohtaja, alidiakoni **Timo Lehtonen**, liikukumistaidon kouluttaja, KT **Helinä Hirn** ja FM **Eija-Liisa Markkula**. Helsinkiläinen työryhmä tekee sanakarttoja, jotka kuvailevat ja tulkitsevat ympäristöä: reittiä, rakennusta tai tilaa, ottaen huomioon näkövammaisten ihmisten tarpeet. Kuvassa vasemmalla lisäksi Sokeain Ystävät ry:n toimitusjohtaja **Ture Tähtinen**. Kuva: **Juha Vääräkangas**. ◆